

ביטוח שאירים

חוברת זו מסבירה את תנאי הזכאות לגמלת שאירים. דברי ההסבר הם כלליים ואין לראות בהם נוסח מלא ומוסמך של החוק. כל האמור בלשון זכר מכון גם לנשים. בחוק שעל-פיו משלם הביטוח הלאומי את גמלאות שאירים, חלים שינויים מעת לעת. לפיכך בבואך לממש את זכויותיך, נא ברר את זכויותיך במוקדים הטלפונים של הביטוח הלאומי או באתר האינטרנט - פרטים בפרק 13.

תוכן העניינים

1.	כללי	3
2.	תנאי הזכאות לגמלת שאירים	4
3.	שיעורי הגמלה	8
4.	תוספות לגמלת שאירים	10
5.	ניכויים מתשלום הקצבה	12
6.	מענקים	13
7.	הגשת התביעה ותשלום הגמלה	15
8.	הכשרה מקצועית	17
9.	מקבל גמלת שאירים הזכאי לגמלה אחרת	20
10.	דמי קבורה	22
11.	ערעור על החלטות המוסד	24
12.	זכויותיהם של מקבלי גמלת שאירים במוסדות שונים	26
13.	סניפי המוסד לביטוח לאומי	28

1. כללי

ביטוח שאירים נועד להבטיח אמצעי קיום לשאירים - אלמן/ה ויתומים - של תושב/ת ישראל שנפטר/ה (חוץ מפטירה בגלל מלחמה, או מחמת פשע).

במסגרת הביטוח מעניק המוסד לביטוח לאומי:

- גמלת שאירים, הניתנת מדי חודש.
- הכשרה מקצועית ודמי מחיה לאלמנות ולאלמנים.
- דמי מחיה לילדים.
- מענק שאירים.
- מענק נישואין.
- מענק בר־מצווה.
- מענק לימודים.
- מענק פטירה.
- דמי קבורה (לחברות שמטפלות בקבורה).

2. תנאי הזכאות לגמלת שאירים

אלה התנאים שיקבעו אם תקבל גמלת שאירים:

התנאי הראשון:

הנפטר היה תושב ישראל בעת פטירתו*

מי שלא נולד בארץ - בתנאי שעלה לארץ לראשונה לפני הגיעו לגיל 60-62*, בהתאם לתאריך לידתו, כפי שמפורט בטבלה שלהלן:

הגיל בעת העלייה המזכה את השאירים בקצבת שאירים	חודש ושנת לידה	
	עד תאריך	מתאריך
לפני 60	6/1944	-
לפני 60 ו־4 חודשים	8/1944	7/1944
לפני 60 ו־8 חודשים	4/1945	9/1944
לפני 61	12/1945	5/1945
לפני 61 ו־4 חודשים	8/1946	1/1946
לפני 61 ו־8 חודשים	4/1947	9/1946
לפני 62	-	5/1947

הנפטר היה תושבת ישראל בעת פטירתה*:

(מי שלא נולדה בארץ - בתנאי שעלתה לארץ לראשונה לפני גיל 60-62, כפי שמפורט בטבלה למעלה)

והיתה אחת מאלה:

- עובדת שכירה או עצמאית.
- אינה נשואה (חוץ מאלמנה המקבלת גמלת שאירים או קצבת תלויים).

* מי שנפטר בהיותו תושב אחת המדינות שישראל כרתה עמם אמנה, המפורטות בעמ' 16 ("שהות בחו"ל"), עשוי להיראות כמי שהיה תושב ישראל.

- נשואה ובעלה אינו מבוטח בגלל גילו ביום עלייתו, או מפני שאינו תושב ישראל.
- מקבלת קצבת נכות כללית.
- עגונה, כמוגדר בחוק.

התנאי השני:

הנפטר/ת השלים/מה אחת מתקופות הביטוח האלה:

- 12 חודשים שלפני יום הפטירה.
- 24 חודשים, רצופים או לא רצופים, ב־5 השנים שלפני הפטירה.
- 60 חודשים (5 שנים), רצופים או לא רצופים, ב־10 השנים שלפני הפטירה או שלפני גיל הזקנה (60 ומעלה).
- 144 חודשים (12 שנים) רצופים או לא רצופים.
- 60 חודשים, רצופים או לא רצופים, מיום שנעשה/תה לראשונה תושב/ת ישראל, בתנאי שמספר החודשים שלא היה/היתה מבוטח/ת אינו עולה על מספר החודשים שהיה/תה מבוטח/ת.

במקרים האלה לא נדרשת השלמת תקופת ביטוח עפ"י סעיף 2:

- הוא/היא נפטר/ה בתוך שנה מהיום שנעשה/תה תושב/ת ישראל.
- הוא/היא נפטר/ה לפני שמלאו לו/לה 19 שנה.

לנפטרת -

- היא נפטרה בתוך שנה מהיום שהתגרשה או התאלמנה.
- היא היתה המפרנסת העיקרית של בן זוגה או של ילדיה.

- אם הנפטרת היתה אם לילדים (לפי הגדרת יתום/ה בסעיף 3), ולא השלימה תקופת ביטוח כנדרש - יהיו הילדים בלבד זכאים לגמלת שאירים.
- מי שעלה לישראל בהיותו מעל גיל 60 ביום עלייתו ואינו מבוטח - אלמנתו עשויה להיות זכאית לגמלת שאירים מיוחדת אם לא הגיעה לגיל פרישה.

התנאי השלישי:

אתה נמנה עם שאיריו של הנפטר/ת

1. אלמנה

אלמנה היא מי שהיתה נשואה לנפטר או ידועה בציבור שלו בשעת פטירתו, אם היא עונה על אחד התנאים האלה:

- היא היתה נשואה לנפטר שנה אחת לפחות (או חצי שנה, אם היתה בת 55 ומעלה כאשר נפטר).
- היא ילדה לנפטר ילד.

אשה שחיה בנפרד מהנפטר זכאית לגמלת שאירים בתנאי שהיא עונה על אחד התנאים האלה:

- תקופת הפירוד היתה קצרה מ־36 חודשים.
- בשנת החיים האחרונה של הנפטר או בחלק ממנה הם גרו ביחד.
- בשנת החיים האחרונה של הנפטר או בחלק ממנה הוא נשא במזונותיה למעשה או היה חייב במזונות לפי פסק־דין.
- לפני הפטירה קיבל הנפטר בעדה תוספת בקצבת זקנה או בקצבת נכות.

2. אלמן

אלמן הוא מי שהיה נשוי לנפטרת או ידוע בציבור שלה בשעת פטירתה, אם היה נשוי לה שנה אחת לפחות (או חצי שנה, אם היה בן 55 ומעלה כאשר נפטרה) והוא עונה על אחד התנאים האלה:

- יש עמו ילד הזכאי לגמלת שאירים (ר' סעיף 3 - "יתום/ה").
- הכנסתו עד 4,208 ש"ח בינואר 2006).

גבר שחי בנפרד מהנפטרת זכאי לגמלת שאירים בתנאי שהוא עונה על אחד מהתנאים האלה:

- תקופת הפירוד היתה קצרה מ־36 חודשים.
- בשנת החיים האחרונה של הנפטרת או בחלק ממנה הם גרו ביחד.

* השכר הממוצע במשק הינו 7,383 ש"ח נכון לינואר 2006.

3. יתום/ה

יתום הוא ילדו של הנפטר בשעת פטירתו (גם ילד חורג, ילד מאומץ או נכד, שהנפטר בלבד הוא שפרנס אותו), אם מתקיים בו א ח ד התנאים האלה:

- לא מלאו לו 18 שנה.
- לא מלאו לו 20 שנה, בתנאי שעיקר זמנו מוקדש ללימודים במוסד חינוך על-יסודי.
- לא מלאו לו 22 שנה, בתנאי שהוא משרת שירות סדיר בצה"ל, או שהוא לומד בעתודה ושירותו נדחה עקב הלימודים.
- לבת בלבד: לא מלאו לה 22 שנה, בתנאי שהיא משרתת שירות לאומי.
- לבן בלבד: לא מלאו לו 22 שנה, בתנאי שהוא משרת בשירות לאומי במסגרת תכנית ניסיונית.
- לא מלאו לו 21 שנים והוא משרת בהתנדבות למטרה ציבורית ושירותו הסדיר בצה"ל נדחה עקב שירותו בהתנדבות.
- לא מלאו לו 20 שנים והוא שוחר במסגרת קדם צבאית (קד"ץ, טר"ץ).

התנאי הרביעי:

אי-פיגור בתשלום דמי ביטוח

אם הנפטר פיגר בחייו בתשלום דמי הביטוח, שאיריו עלולים להפסיד את הגמלה או לקבל גמלה מופחתת. במקרה כזה אפשר להגיש תביעה להענקה מטעמי צדק (בטופס "בקשה להענקה", בל/20) במקום הגמלה שנדחתה.

אם מעסיקו של הנפטר פיגר בתשלום דמי הביטוח, גמלת השאירים אינה נפגעת.

3. שיעורי הגמלה

גמלה לאלמן או לאלמנה

שיעור הגמלה נקבע על-פי גיל האלמן/ה ועל-פי מספר הילדים שעמו/ה.

סכומי קצבת השאירים בינואר 2006

858 ש"ח	לאלמן/ה בגיל 40 - 50 בלי ילדים
1,144 ש"ח	לאלמן/ה בגיל 50 ומעלה בלי ילדים
1,680 ש"ח	לאלמן/ה עם ילד אחד
2,216 ש"ח	לאלמן/ה עם שני ילדים
536 ש"ח	לכל ילד נוסף

קצבה ליתומים

יתומים זכאים לקצבת שאירים כאשר אינם נמצאים עם ההורה, וכן כאשר ההורה שהם נמצאים עמו אינו זכאי לגמלת שאירים. ילד שהתיתם מאביו ומאמו זכאי לקצבת שאירים מכוח כל הורה בנפרד.

תשלום הגמלה

אם הילד בבית הוריו, הגמלה משולמת להורה או לאפוטרופוס, שהתמנה על-ידי בית משפט או בית דין מוסמך. אם הילד מחוץ לבית הוריו, הגמלה משולמת למי שנושא בהוצאות החזקתו, בתנאי שהוא בישראל.

גמלה מיוחדת (שאירים)

משולמת לאלמנה ויתומים של תושב ישראל שלא היה מבוטח מפני שהיה בן 60 - 62 ומעלה ביום עלייתו, בהתאם לתאריך לידתו).

שיעורי הגמלה המיוחדת שווים לשיעורי קצבת השאירים שעל־פי חוק הביטוח הלאומי, ללא תוספת ותק.

תנאי הזכאות לגמלה מיוחדת (שאירים)

אי זכאות לקצבה לפי חוק הביטוח הלאומי, ועמידה במבחני הכנסות.

4. תוספות לגמלת שאירים

תוספת ותק

לתוספת ותק זכאים שאיריו של מי שהיה מבוטח לפני פטירתו 11 שנים או יותר.
שיעור התוספת: בעד כל שנה, מן השנה ה-11 לביטוח - 2% מהקצבה.
שיעור התוספת המרבי - 50%.

תוספת השלמת הכנסה

תוספת השלמת הכנסה לקצבת שאירים תשולם לך, על-פי חוק הבטחת הכנסה, כדי להבטיח לך הכנסה מינימלית.

סכומי קצבת שאירים עם תוספת השלמת הכנסה

לאלמן/ה בלי ילדים	2,089 ש"ח
לאלמן/ה עם ילד אחד	3,341 ש"ח
לאלמן/ה עם שני ילדים ויותר	4,107 ש"ח

התנאים הקובעים את זכאותך לתוספת השלמת הכנסה:

1. סכום קצבת השאירים המגיעה לך, לרבות תוספת ותק, לא יעלה על השיעורים האמורים לעיל.
2. אתה נמצא בישראל (אם אתה נמצא בחוץ לארץ יותר מחודש ימים אינך זכאי לתוספת השלמת הכנסה בזמן היעדרותך).
3. אינך חבר קיבוץ או מושב שיתופי, ואינך "הורה עובד" של חבר קיבוץ או מושב שיתופי.
4. אין לך רכב, אלא אם כן אתה זקוק לרכב לצורך טיפול רפואי.
5. אין לך כל הכנסה מלבד קצבאות הביטוח הלאומי.

או

יש לך הכנסה נוספת מפנסיה או מעבודה, אך סכומה (ברוטו

לחודש) אינו עולה (או עולה רק במעט) על שיעורי השלמת הכנסה.
או

יש לך חיסכון בקופת גמל, הון או רכוש, וסך כל ההכנסה מן המקורות האלה (כגון הכנסה מריבית או משכר דירה) ומקצבאות הביטוח הלאומי אינו עולה על שיעורי ההכנסה המינימלית המצוינים לעיל (גם רכוש שאין ממנו הכנסה יובא בחשבון, חוץ מדירת המגורים).

פיקדון כספי בסכום שאינו עולה על 4 פעמים השכר הממוצע ליחיד (29,532 ש"ח) ו־6 פעמים השכר הממוצע לזוג (44,298 ש"ח) לא ישפיע על הזכות להשלמת הכנסה.

גבר ואשה שעדיין לא הגיעו לגיל הפרישה - עליהם להיות רשומים בלשכת שירות התעסוקה. פטורים מכך הורה יחיד שיש עמו ילד, שעדיין לא מלאו לו שנתיים, אשה הנשואה למי שהגיע לגיל הפרישה ואלמנה שהייתה נשואה למי שהגיע לגיל הפרישה והתאלמנה.

מי שנמנה עם אחד מאלה, אינו זכאי לתוספת השלמת הכנסה (גם אם הוא עונה על התנאים הנ"ל):

- הוא נמצא בחו"ל יותר מחודש ימים.
- הוא חבר קיבוץ או מושב שיתופי או "הורה עובד" של חבר קיבוץ או מושב שיתופי.
- מי שבבעלותו רכב, אלא אם כן הוא או בן משפחתו זקוקים לרכב לצורך טיפול רפואי.

הגשת תביעה לתוספת השלמת הכנסה

את התביעה לתוספת השלמת הכנסה יש להגיש עם התביעה לגמלה או במועד שהצטמצמו הכנסות התובע עד כדי השיעור המזכה בהשלמה על גבי טופס תביעה לגמלת שאירים. יש לצרף אליו את המסמכים המפורטים בו ולמסור בסניף במוסד הקרוב למקום המגורים, במחלקת שאירים.

מי שמבקשים השלמת הכנסה ירואיינו עלידי פקיד המוסד לביטוח לאומי לבירור הפרטים המלאים על הכנסותיהם ורכושם. תוספת השלמת הכנסה משולמת מחודש הפטירה. התוספת לא תשולם בעד תקופה של יותר מ־6 חודשים מחודש הגשת התביעה.

5. ניכויים מתשלום הקצבה

דמי ביטוח לאומי

אלמן או אלמנה חייבים בתשלום דמי ביטוח.

פטורים מתשלום דמי ביטוח:

- אשה העובדת רק במשק ביתה.
- זכאים לקצבת זקנה. מי שממשיך לעבוד כעצמאי חייב בתשלום דמי ביטוח לענף נפגעי עבודה בלבד.
- אשה בת 65 ומעלה וגבר בן 70 ומעלה, גם אם אינם מקבלים קצבת זקנה.

דמי ביטוח בריאות

אלמן או אלמנה חייבים בתשלום דמי ביטוח בריאות מינימליים בגובה 86 ש"ח בחודש (החל מ-1.1.06). דמי ביטוח הבריאות מנוכים מגמלת השאירים, כאשר למקבל הגמלה אין הכנסות החייבות בדמי ביטוח (כשכיר, כעצמאי, כבעל הכנסה שלא מעבודה).

ניכויים אחרים מגמלת שאירים

המוסד רשאי לנכות מגמלת השאירים חוב בדמי ביטוח וסכומי גמלאות אחרות ששולמו בטעות או שלא כדין.

6. מענקים

מענק שאירים

אלמן/ה שטרם מלאו להם 40 שנה ואין עמם ילדים, וכן אלמן שקיבל קצבת שאירים ואינו זכאי יותר לקצבה בשל הכנסות גבוהות, יקבלו מענק חד פעמי, ולא יהיו זכאים לקצבה חודשית. שיעור המענק - סכום של 36 קצבאות חודשיות.

מענק נישואין

משולם לאלמן/ה המקבלים קצבת שאירים שנישאו. שיעור המענק - סכום של 36 קצבאות חודשיות. המענק משולם בשני שיעורים: האחד לאחר יום הנישואין והשני בתום שנתיים. אלמן/ה שנישאו אינם זכאים יותר לקצבת שאירים. אולם אלמן/ה עשויים להיות זכאים להמשך תשלום קצבת שאירים בתנאים מסויימים:

1. אלמן/ה שהחלו בהליכי גירושין או התגרשו תוך 10 שנים מיום שנשאו.
2. אלמנה שחזרה ונישאה והכנסת בעלה אינה עולה על ההכנסה המרבית 35,760 ש"ח (החל ב-1.1.2006) אם נתקיים אחד מאלה:
א. בעלה אינו מסוגל לכלכל את עצמו.
ב. ביום נישואיהם מלאו לבעלה 60 שנה.

מענק בר-מצווה

מענק בר-מצווה משולם לילדה בהגיעה לגיל 12 שנה ולילד בהגיעו לגיל 13 שנה. שיעור המענק: 4,827 ש"ח בינואר 2006.

מענק לימודים לילדים

המוסד לביטוח לאומי משלם מענק לימודים למשפחות חד-הוריות ולמשפחות עם 4 ילדים ויותר, הזכאיות מהביטוח הלאומי לאחת מהקצבאות הבאות: זקנה, שאירים, נכות כללית, הבטחת הכנסה או מזונות. המענק משולם פעם בשנה בחודש אוגוסט, בעד כל ילד בן 6-14.

גובה המענק	גיל הילד
18% מן השכר הממוצע במשק (1,236 ש"ח באוגוסט 2006)	11 - 6
10% מן השכר הממוצע במשק (686 ש"ח באוגוסט 2006)	14 - 11

פרטים על המענק והתנאים לקבלתו בסניף המוסד לביטוח לאומי שבאזור מגוריך, במחלקת ילדים.

מענק פטירה

נפטר מי שקיבל אחת מהקצבאות הבאות זקנה, שאירים, נכות כללית או נפגעי עבודה, ישולם מענק חד־פעמי למי שהיה בן זוגו בשעת פטירתו, ובאין בין זוג לילדו. סכום המענק באוגוסט 2005 - 6,768 ש"ח ואם שולמה למקבל הקצבה השלמת הכנסה - 7,050 ש"ח.

7. הגשת התביעה ותשלום הגמלה

אופן הגשת התביעה

תביעה לגמלת שאירים יש להגיש בטופס בל/410, הנמצא בכל סניפי המוסד במחלקת שאירים ובאתר האינטרנט www.btl.gov.il. בטופס מפורטים המסמכים שיש לצרף לתביעה. אפשר לשלוח את התביעה בדואר. הגמלה משולמת בתנאים מסוימים מראשית חודש הפטירה, ובתנאים מסוימים מן החודש שאחרי הפטירה.

מועד הגשת התביעה

תביעה לגמלת שאירים: יש להגיש למוסד לא יאוחר מ־12 חודשים לאחר יום הפטירה. אם התביעה הוגשה לאחר 12 החודשים, הזכאי יקבל את הגמלה בעד תקופה שאינה עולה על 12 חודש.

מתי משולמת הגמלה?

גמלת שאירים משולמת ב־28 בכל חודש בעד אותו חודש. לאחר אישור התביעה, הזכאי מקבל הודעה בדבר התשלום הראשון המגיע לו.

היכן משולמת הגמלה?

הגמלה משולמת לחשבון הבנק של הזכאי, בתנאי שהחשבון מתנהל על שמו בלבד, או שלו ושל: הורהו, בנו או בתו.

- **בנקודות יישוב שאין בהן סניפי בנקים**, הגמלה משולמת באמצעות בתי דואר, כולל דואר נע. במקרה זה, על הזכאי לגמלה להודיע למוסד לביטוח לאומי באיזה בית דואר נוח לו לקבל את הגמלה. את הגמלה עליו לגבות לא יאוחר מ־19 בחודש שלאחר חודש התשלום. אם לא גבה עד מועד זה, הגמלה תצורף לאחד התשלומים הקרובים. אם לא גבה במשך 3 חודשים רצופים, יופסק התשלום עד לבירור.

● **גמלה של זכאי הגר בקיבוץ או במושב שיתופי תשולם, לפי בקשת הזכאי, לחשבון הקיבוץ או המושב.**

● **מי ששווה בחו"ל - תקופה שאינה עולה על 6 חודשים - תשולם לו הגמלה לחשבונו האישי בבנק בישראל. מי ששווה בחו"ל תקופה העולה על 6 חודשים ומי שהיגר מן הארץ חייבים להודיע למוסד בכתב על הנסיעה, ולבקש המשך תשלום הגמלה.**

מי שמתגורר באוסטריה, אורוגואי, בריטניה, בלגיה, גרמניה, דנמרק, הולנד, פינלנד, צ'כיה, צרפת, שוודיה או שווייץ, עשוי לקבל את הגמלה בארצות אלה, גם אם הנפטר לא היה תושב ישראל בעת הפטירה (פרטים באגף זקנה ושאיירים, במשרד הראשי בירושלים).

שאיירים המתגוררים בארה"ב עשויים לקבל את הגמלה בהיותם בארה"ב, רק אם הנפטר היה תושב ישראל בעת הפטירה והם קיבלו על-פי החוק גמלת שאיירים לפני שיצאו לארה"ב.

8. הכשרה מקצועית

הכשרה מקצועית לאלמנים ואלמנות

אלמן, אלמנה המקבלים קצבת שאירים, קצבת תלויים או מענק חד פעמי, זכאים, בתנאים מסוימים, להכשרה מקצועית מטעם שירותי השיקום של המוסד לביטוח לאומי.

הכשרה מקצועית תינתן לכם אם אין לכם מקצוע, או אם אינכם מתפרנסים ממקצועכם כדי מחייתכם, בתנאי שאינכם זכאים להכשרה מקצועית לפי חוק אחר (או אינכם מקבלים הכשרה מקצועית מטעם גוף ציבורי אחר), ואינכם מעוניינים ומסוגלים לדעת פקיד השיקום, ללמוד מקצוע חדש.

הסבה מקצועית תינתן לכם אם פקיד השיקום קבע, שאתם זקוקים להסבה מקצועית עקב התאלמנותכם.

בחירת המקצוע

פקיד השיקום של המוסד לביטוח לאומי יסייע לכם לבחור מקצוע חדש התואם את שאיפותיכם, כישוריכם וצרכיכם. במידת הצורך יתייעץ פקיד השיקום גם אם פסיכולוגים ומומחי שיקום אחרים.

לימוד המקצוע

משך הלימודים, אופיים ומקומם ייקבעו על-פי כישוריכם ועל-פי סוג המקצוע שנבחר. ניתן ללמוד את המקצוע החדש בבתי ספר, במרכזי הכשרה של משרד העבודה, ובכל מקום הכשרה המוכר על-ידי הרשויות המוסמכות לכך.

אם נמצאתם מתאימים ללימודים במוסד להשכלה גבוהה, יממן המוסד לביטוח לאומי (באופן מלא או חלקי) את לימודיכם לתואר הראשון. אם התאלמנתם בזמן לימודיכם, יממן המוסד את המשך לימודיכם עד קבלת התואר שיקנה לכם מקצוע.

תקופת ההכשרה לא תעלה על שנה אחת, חוץ ממקרים מיוחדים. אלמן או אלמנה, שנמצאו מתאימים ללימודים במוסד להשכלה גבוהה לצורך רכישת מקצוע, יהיו זכאים למימון כל תקופת הלימודים.

איך מגישים בקשה להכשרה מקצועית?

יש לפנות לסניף הביטוח הלאומי הקרוב למקום המגורים, אל מחלקת השיקום, ולמלא טופס "תביעה להכשרה מקצועית" (בל/270). לאחר הגשת התביעה, ישלח לך פקיד השיקום הזמנה כדי לבדוק את זכאותך להכשרה מקצועית ולהדריך אותך בבחירת המקצוע.

דמי מחיה

לאלמן או לאלמנה

בתקופת ההכשרה המקצועית ישלם המוסד לביטוח לאומי את התשלומים האלה (נוסף על גמלת השאירים):

- דמי מחיה מדי חודש (על-פי מספר הילדים ועל-פי מספר שעות הלימודים במקום ההכשרה).
- הוצאות שכר הלימוד ועזרי הלימוד, הוצאות הכלכלה, הלינה והנסיעות הקשורות ללימודים.
- הוצאות ההדרכה והאבחון לבחירת מקצוע על-פי הסכומים והכללים שנקבעו בהוראת השיקום.

לילדים

ילד, שעקב פטירת הורוהו משולמת קצבת שאירים, זכאי לדמי מחיה אם עיקר זמנו (לפחות 24 שעות בשבוע) מוקדש ללימודים על-יסודיים או להכשרה מקצועית.

דמי המחיה בעבור ילדים ישולמו בתנאי שסיימו 8 שנות לימוד חובה, והחזקתם אינה על חשבון המדינה. בנוסף לתנאים אלו, קיים מבחן הכנסות.

אלמן/ה זכאים לקבל דמי מחיה בעד ילדיהם גם אם לא משולמת תוספת גמלה בעדם.

ילד שאביו או אמו אינם מקבלים תוספת לגמלת שאירים בעבור ילדים, זכאי לדמי מחיה בשיעור גבוה מילד שאביו ואמו מקבלים תוספת לגמלה עבור ילד.

סכום דמי המחיה

סכום דמי המחיה ייקבע לפי מספר שעות הלימוד שלכם (לשבוע) ומספר הילדים התלויים בכם.

איך מגישים בקשה לדמי מחיה?

המוסד לביטוח לאומי שולח לפני פתיחת שנת הלימודים טופס "תביעה לדמי מחיה" (בל/ 2910 ה').

יש למלא את הטופס, לצרף אליו אישור על הכנסות ואישור מבית הספר על לימודי הילד ולשלוח אל סניף המוסד לביטוח לאומי הקרוב למקום המגורים, אל מחלקת זקנה ושאירים.

9. מקבל גמלת שאירים הזכאי לגמלה אחרת

מקבלי גמלת שאירים המגיעים לגיל קצבת זקנה

בגיל קצבת זקנה, מקבלי גמלת שאירים יהיו זכאים לגמלאות זקנה ושאירים על-פי הפירוט שלהלן:

- מי שצברו תקופת ביטוח כנדרש בחוק יהיו זכאים לקצבת זקנה מלאה ולמחצית גמלת שאירים.
- מי שלא צברו תקופת ביטוח כנדרש בחוק, אך הם מבוטחים בביטוח זקנה, יקבלו מלוא גמלת שאירים. כאשר ישלימו תקופת ביטוח, יקבלו קצבת זקנה מלאה ומחצית גמלת שאירים.

מהי תקופת הביטוח לעניין זה הנדרשת בחוק?

- 60 חודשים (5 שנים), רצופים או לא רצופים, ב-10 השנים שלפני גיל הזקנה (60 ומעלה).
- 144 חודשים (12 שנים), רצופים או לא רצופים.
- 60 חודשים (5 שנים), בתנאי שמספר החודשים שלא היתה מבוטחת אינו עולה על מספר החודשים שהיתה מבוטחת.

מי מבוטח בביטוח זקנה ושאירים?

- כל גבר תושב ישראל, בתנאי שנעשה תושב ישראל לראשונה לפני גיל 60-62, לפי תאריך לידתו.
- כל אשה תושבת ישראל שכירה או עצמאית, בתנאי שנעשתה תושבת לראשונה לפני גיל 60-62, לפי תאריך לידתה.

מי שנמנית עם אחת מאלה, מבוטחת גם אם אינה עובדת:

אשה לא נשואה (למעט אשה המקבלת קצבת שאירים);
אשה המקבלת קצבת נכות כללית; אשה שבן זוגה אינו מבוטח; אשה שביטחה עצמה בביטוח ברשות.

זכאים לגמלת שאירים ולגמלה אחרת על-פי חוק הביטוח הלאומי

מי שזכאי לגמלת שאירים וזכאי גם לגמלה אחרת על-פי חוק הביטוח הלאומי, אינו יכול לקבל יותר מגמלה אחת ועליו לבחור באחת מהן. מי שזכאי לגמלת שאירים ולקצבת נכות מעבודה לצמיתות זכאי במקרים מסוימים להיוון קצבת הנכות (קבלת כל הסכום במזומן).

זכאים לגמלת שאירים ולגמלה אחרת עקב אותו מאורע

מי שעקב אותו מאורע זכאי לגמלת שאירים וזכאי גם לגמלה אחרת לפי חוקים שחלקם מפורטים להלן, יבחר באחת משתי הגמלות, על-פי שיקוליו.

ואלה החוקים: חוק משפחות החיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), תש"י-1950; חוק המשטרה (נכים ונספים), תשט"ו-1955; חוק שירות בתי הסוהר (נכים ונספים), תש"ך-1960; חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, תש"ל-1969.

שאירים של מי שנפטר עקב תאונת עבודה או פעולת איבה

שאיריו של מי שנפטר עקב תאונת עבודה או פעולת איבה זכאים מן המוסד לגמלת תלויים. במקרה כזה יבחר הזכאי בין גמלת השאירים לגמלת התלויים.

תביעה מצד שלישי

אדם המקבל גמלת שאירים, והתובע מצד שלישי פיצוי כלשהו על הנזק שנגרם (לפי פקודת הנזיקין, נוסח חדש, או לפי חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים) חייב להודיע על התביעה למוסד לביטוח לאומי. המוסד רשאי אף הוא לתבוע לדין את הגורם לנזק.

10. דמי קבורה

בעד מי משולמים דמי קבורה ולמי הם משולמים?

המוסד לביטוח לאומי משלם דמי קבורה בעד כל אדם שנפטר בישראל ונקבר בה, ובעד כל תושב ישראל שנפטר מחוץ לישראל. דמי הקבורה משולמים במישרין לחברה הקדישא ולכל גוף שהורשה כדין לעסוק בקבורה, אשר חתמו על הסכם עם המוסד לביטוח לאומי בעניין זה.

האם רשאיות חברות הקדישא לגבות תשלום בעד הקבורה?

חברת הקדישא וכל גוף שהורשה לעסוק בקבורה, אשר חתמו על הסכם עם המוסד לביטוח לאומי בעניין זה, לא יגבו כל תשלום ממשפחת הנפטר בעד הקבורה והשירותים המקובלים בקשר לקבורה.

שירותי הקבורה שחברת הקדישא חייבת לתת ללא תשלום:

אחוזת קבר; טהרת הנפטר, בד לתכריכים רגילים; כריית קבר, כיסוי הקבר; מרצפות לבניין הקבר; לוחית עם שם הנפטר; השתתפות חזן; העברת הנפטר - בתחום טיפולה של החברה - ממקום הפטירה לבית הלוויות ומשם לבית העלמין; העברת הנפטר - בתחום טיפולה של החברה - לפני יום הלוויה ממקום הפטירה לבית חולים או לבית הלוויות בשעות העבודה הרגילות.

שירותי הקבורה שחברת הקדישא רשאית לגבות בעדם תשלום:

קבורה בבית עלמין שהוגדר "סגור"; קבורה בחלקות מיוחדות שהוגדרו "חלקות חריגות"; אחוזת קבר בחיים; העברת הנפטר ממקום שמחוץ לתחום טיפולה של חברת הקדישא (בכפוף להסכם בין המוסד ובין החברה); סטייה ממסלול הלוויה הישיר לשם הספד או מתן כבוד אחרון אחר על-פי בקשה מפורשת; העברת הנפטר לפני יום הלוויה שלא בשעות העבודה הרגילות; תכריכים מיוחדים לפי דרישת המשפחה (ייגבה רק ההפרש שבין מחיר התכריכים המיוחדים למחיר תכריכים רגילים).

המוסד אינו משלם את ההוצאות לבניית היסוד למצבה ולבניית המצבה, ואלה יחולו על המשפחה.

המוסד לביטוח לאומי אינו משלם ואינו מחזיר את הוצאות הקבורה למשפחת הנפטר, אם הנפטר הובא לקבורה על-ידי גוף שאינו חתום עם המוסד על הסכם לתשלום דמי קבורה.

11. ערעור על החלטות המוסד

אם המוסד לביטוח לאומי דחה את תביעתך, את/ה רשאי/ת לפנות לבית הדין האזורי לעבודה ולהגיש תביעה נגד ההחלטה. את התביעה יש להגיש בתוך 6 חודשים מהיום שנמסרה לך החלטת המוסד.

בתי הדין האזוריים לעבודה

עיר	כתובת	מיקוד	טלפון
ירושלים	דרך שועפט 11	91180	02 - 5412555
תל אביב	רח' שוקן 25	66532	03 - 5128222
חיפה	רח' פלי"ם 12 היכל המשפט	33095	04 - 8698000
נצרת עילית	קריית יצחק רבין, היכל המשפט	16000	04 - 6087777
באר שבע	רח' התקווה 5, היכל המשפט	84102	08 - 6470444

על החלטה של בית הדין האזורי אפשר לערער בפני בית הדין הארצי, ירושלים:

בית הדין הארצי לערעורים		
ירושלים	קרן היסוד 20	02 - 6497777

סיוע משפטי

אם החלטת לערער על החלטת המוסד לביטוח לאומי לפני בית דין לעבודה כאמור, אתה רשאי לבקש סיוע משפטי חינם מלשכות הסיוע המשפטי שעל יד משרד המשפטים. את הבקשה עליך להגיש בטופס מיוחד ללשכת הסיוע המשפטי שבאזור מגוריך.

הלשכות לסיוע משפטי

מחוז	כתובת	מיקוד	טלפון
ירושלים*	רח' הסורג 1 בית מצפה	94145	02 - 6211333
תל אביב והמרכז	הנרייטה סולד 4		03 - 6932777
חיפה והצפון	שד' פלי"ם 15 א' קריית הממשלה		04 - 8633666
באר שבע	שד' שזר 33 ת"ד 534 (בית נועם)	84200	08 - 6404526

* הלשכה בירושלים משרתת גם את תושבי אשקלון, קרית גת, אשדוד ואילת.

12. זכויותיהם של מקבלי גמלת שאירים במוסדות שונים

רשויות מקומיות

מקבלי גמלת שאירים, גברים בגיל 65 ומעלה ונשים בגיל 60 ומעלה, עשויים להיות זכאים להנחה במסי ארנונה עד מקסימום 100 מ"ר משטח הדירה.

מקבלי גמלת שאירים בתוספת השלמת הכנסה, גברים בגיל 65 ומעלה ונשים בגיל 60 ומעלה, עשויים להיות זכאים להנחה במסי ארנונה עד מקסימום 100 מ"ר משטח הדירה.

את הבקשה להנחה יש להגיש לרשות המקומית. האישורים מועברים מביטוח לאומי ישירות לרשויות. אין צורך לפנות לביטוח הלאומי.

הערה: אלמן/ה עם ילדים המקבלים קצבת שאירים עשויים להיות זכאים להטבות לפי חוק משפחות חד-הוריות.

משרד התחבורה

מקבלי גמלת שאירים בתוספת השלמת הכנסה עשויים להיות זכאים להנחה בתחבורה הציבורית.

תעודת הזכאות להנחה מונפקת פעם בשנתיים באופן אוטומטי. אין צורך לפנות למשרד התחבורה. מי שלא קיבל את התעודה, או שהיא אבדה לו, יפנה למענה קולי בטל' 03-5657183, וישאיר פרטים.

משרד הבינוי והשיכון

מקבלי גמלת שאירים בתוספת השלמת הכנסה בני 45 שנה ומעלה עשויים להיות זכאים לסיוע בשכר דירה (ציבורי או פרטי) או ברכישת דירת קבע באחת החברות הציבוריות (חלמיש, עמידר, עמיגור, פרזות, שיקומנה וחלד).

את הבקשה לסיוע יש להפנות לאחד מהבנקים למשכנתאות.

רשות השידור

מקבלי גמלת שאירים בתוספת השלמת הכנסה זכאים להנחה בשיעור של 50% בתשלום אגרת רשות השידור.

ההנחה ניתנת באופן אוטומטי בהתאם לרשימות המועברות ע"י המוסד לביטוח לאומי.

לבירורים אפשר לפנות לתחום רישום והקצאה בביטוח הלאומי, טל' 02-6462000.

הסוכנות היהודית

מקבלי גמלת שאירים בתוספת השלמת הכנסה שעלו לארץ מ־1 באפריל 1991 ועד 31 בדצמבר 1995 ושקיבלו הלוואת סל קליטה, פטורים מהחזרת ההלוואה מיום שבו החלו לקבל את הקצבה.

13. סניפי המוסד לביטוח לאומי

פקס	טלפון		
(02)6514002	(02)6709211	שד' וייצמן 13, ירושלים	המשרד הראשי
(08)8686603	(08)8686666	רח' הבנים 14	אשדוד
(08)6710681	(08)6741111	הנשיא 101	אשקלון
(08)6238819	(08)6295311	רח' וולפסון 6	באר שבע
(03)6751970	(03)6152999	רח' אהרונוביץ 12	בני-ברק
(04)6328108	(04)6328111	רח' הלל יפה 7	חדרה
(03)5022422	(03)5022555	רח' פנחס לבון 26, פינת ברקת	חולון
(04)8544290	(04)8544111	שד' פלי"ם 8	חיפה
(04)6726618	(04)6738111	רח' זכי אל חדיף 1	טבריה
(03)5127149	(03)5127222	רח' התקומה 30	יפו
(02)6755691	(02)6755721	רח' שמעון בן שטח 4	ירושלים
(09)7401688	(09)7479888	רח' וייצמן 39	כפר סבא
(04)9885115	(04)9907333	רח' נשיאי ישראל 11	כרמיאל
(04)9528103	(04)9528111	שד' וייצמן 62	נהריה
(04)6027408	(04)6027511	רח' המחצבות 3	נצרת
(09)8602704	(09)8602777	רח' הרצל 68	נתניה
(04)6526086	(04)6529222	רח' מנחם 1	עפולה
(03)9114922	(03)9114777	רח' רוטשילד 72	פתח תקוה
(04)8411942	(04)8467500	אח"י אילת 50, קרית חיים	קרית
(03)9426714	(03)9426666	רח' ישראל גלילי 7	ראשון לציון
(08)9450737	(08)9345919	רח' רמז 64, פינת רח' פינס	רחובות
(08)9254157	(08)9777444	רח' דני מס 11	רמלה
(03)6751261	(03)6751234	רח' החשמונאים 15	רמת גן
(03)6250634	(03)6250000	רח' יצחק שדה 17	תל אביב

פקס	טלפון		
(08)6374602	(08)6369555	רח' מדין 12	אילת
(02)9918438	(02)9906111	רח' הנשיא 8	בית שמש
(03)5127080	(03)5127090	רח' ז'בוטינסקי 2	בת ים
(08)6553777	(08)6503444	רח' ז'בוטינסקי 1	דימונה
(09)9542139	(09)9594444	רח' בן גוריון 22	הרצליה
(04)6545223	(04)6447222	רח' ניצנים 45	מגדל העמק
(04)6785560	(04)6788333	ת.ד. 484 מיקוד 14930	מרר
(04)6563301	(04)6027450	רח' עמל 1	נצרת עלית
(02)6277219	(02)6497195	רח' אבן בטוטא 5	סניף משנה ירושלים
(04)9551690	(04)9955555	רח' גבורי סיני 4	עכו
(04)6922294	(04)6825111	רח' הפלמ"ח 100	צפת
(08)6812592	(08)6621777	שד' העצמאות 64	קרית גת
(08)8582832	(08)8612666	רח' רש"י 2	קרית מלאכי
(04)6942536	(04)6836000	בניין לב העיר, מ. מסחרי, 50	קרית שמונה
(04)9862058	(04)9058222	רח' 2/304	שפרעם
(08)6892103	(08)6624555	רח' הגופר 21	שדרות

נקודות השירות

אום אל פאחם	ירכא
אופקים	מודיעין עילית
אור יהודה	מכבים-רעות
אור עקיבא	מעלה אדומים
אריאל	מעלה אפרים
בית שאן	מעלות - תרשיחה
ביתר עלית	מצפה רמון
בקה אל גרבייה	נתיבות
גאולה	עופרה
דליית אל כרמל	ערד
זכרון יעקב	עתלית
חצור הגלילית	פרדס חנה
טייבה	קצרין
טירת הכרמל	קרית ארבע
יבנה	קרית אתא
יהוד	קרני שומרון
יקנעם	ראש העין
ירוחם	רהט

זמני קבלת הקהל בסניפים

נושאים	שעות	ימים
כל ענייני הביטוח הלאומי	12:30 - 8:00	א', ג', ה'
(בסניף נצרת בימים ב', ג', ה').		
נפגעי עבודה, אמהות, ילדים, מילואים, גבייה.	17:00 - 15:00	ב', ד'
(בסניף תל-אביב אין קבלת קהל אחר הצהריים)		
קבלת קהל בבאר שבע ודימונה:		
	שעות	ימים
	14:30 - 8:30	א', ג'
	17:00 - 15:00	ב', ד'

מוקדים טלפוניים

לבירור פרטים על בקשה שהגשת לתשלום קצבה, על דמי ביטוח שעליך לשלם או כל מידע אחר, וכן להזמנת אישורים, טפסים וחוברות הסברה. אפשר גם לשלם חובות באמצעות כרטיס אשראי.

המוקדים פועלים בימים א-ה בין השעות 8:00 - 15:00

מס' הטלפון במוקד	משרת את הסניפים הבאים:
08 - 9369696	רחובות, אשדוד, אשקלון, באר שבע, רמלה, ראשון לציון, ירושלים, חדרה, קרית, נהריה, עפולה וכרמיאל.
08 - 6509999	טבריה, נצרת, חיפה, פתח תקווה וכפר סבא.

מוקד טלפוני ממוחשב לתשלום חובות בכרטיס אשראי

מס' הטלפון במוקד	זמני השירות
08 - 6509911	ימים א'-ד' בין השעות 7:00 - 23:30
	יום ה' בין השעות 7:00 - 18:30
	יום ו' בין השעות 7:00 - 14:30

אגף פניות הציבור

לתלונות והצעות לשיפור ניתן לפנות לאגף פניות הציבור:

שד' ויצמן 13 ירושלים, 91909,
טל' 02 - 6709070 בימים א-ה בשעות 8:00 - 15:00,
פקס 02 - 6525038.

כתובתנו באינטרנט:

www.btl.gov.il

באתר תמצא מידע על כל הזכויות והחובות ופרטים על הסניפים, וכן תוכל להוריד טפסים, להזמין אישורים וחוברות הסברה ולשלם את חובך לביטוח הלאומי.

מוקד מצוקה 118 של משרד הרווחה

טיפול ראשוני, הכוונה ומידע לאנשים עם מצוקה, חיוג חנם 24 שעות ביממה.

בהוצאת המוסד לביטוח לאומי, הסברה ויחסי ציבור
סימן החוברת: ח"ה 20 ■ הפקה: לשכת הפרסום הממשלתית
ירושלים, תמוז התשס"ו, יוני 2006